

него хозяйства она не только непосредственно осуществляет процесс потребления, но готовит и обслуживает его. В семье формируется семейный бюджет, планируются его затраты, функционирует личная собственность. Экономическому взаимодействию индивидуальных потребителей внутри семьи свойственны социальные характеристики: воспитание детей, здоровье членов семьи, усвоение культурных ценностей, приобщение к труду, воспитание ответственности, трудолюбия у детей. В то же время семья как коллективный потребитель взаимодействует с другими субъектами потребления, внешней средой, государством и обществом. И в этом плане большое значение имеет отношение семьи к экономии потребления электроэнергии, тепла, воды.

В семье в процессе социализации подрастающего поколения, привлечения детей к труду в домашнем производстве, обучения навыкам экономии материальных ресурсов формируется личность, которая способна разбираться в способах практического использования материальных и духовных благ с целью наиболее полного удовлетворения своих потребностей.

*Л.И. Падгайская, канд. сацыял. навук, дацэнт
БДЭУ (Мінск)*

ФІЛОСАФ А. ДОЎГІРД — НАША ДУХОЎНАЯ СПАДЧЫНА

Сучасныя ўяўленні аб грамадскім развіцці у многім грунтуюцца на традыцыі нацыянальнай грамадскай думкі эпохі Адраджэння і Асветніцтва. У гэтай грамадскай думцы было прадчуванне многіх праблем сучаснасці, і ўсё ж яна несла веру ў розум і прагрэс. Сацыяльная думка аб шляхах грамадскага развіцця заўсёды з'яўлялася ў творах канкрэтных людзей. Таму вывучэнне біяграфій гэтых людзей, а таксама вывучэнне таго культурнага асяродка, у якім развіваліся матывы сацыялагічных твораў, вельмі важная праца для гісторыі сацыялогіі. Гэта асабліва неабходна для Беларусі, якая духоўна вынішчалася некалькі стагоддзяў, і таму патрабуе асэнсавання беларусамі ўсёй паўна-ты дасягненняў сацыяльна-філасофскай думкі Вацкаўшчыны. У сацыяльна-філасофскай думцы сярэдзіны XVIII ст. сфарміраваліся прыродна-навуковыя тэндэнцыі, выразнікамі якіх сталі прыхільнікі філасофіі «новых» — А. Скарульскі (1715—1780), С. Шадурскі (1726—1786), В. Дабшэвіч (1722—1794), К. Нарбут (1738—1807). Да іх ліку належыць таксама беларускі філосаф Анёл Доўгірд (1776—1835). Яго светапогляды, навуковая і практычная дзейнасць спрыялі развіццю беларускай сацыяльнай думкі, а таксама рэформам у навуцы [1, с. 239—245].

Анёл Доўгiрд нарадзiўся 12 снежня 1776 г. у маёнтку Юркаўшчына Мсцiслаўскага павета на Магiлёўшчыне. Вучобу пачаў у 1786 г. ў езуцкай калегii Мсцiслаўля. У 1793—1796 гг. ён вучыўся ў Вiленскiм унiверсiтэце. Наступныя дзесяць гадоў выкладаў матэматыку, фiзiку, геаграфiю, паэтыку, рыторыку і французскую мову ў розных пiярскiх школах Беларусi. У 1818 г. Доўгiрда запрасiлi выкладаць логiку, псiхалогiю і фiласофiю у Вiленскi ўнiверсiтэт, дзе ён працаваў да 1832 г. Калi царскiя ўлады ў 1832 г. закрылi Вiленскi ўнiверсiтэт, А. Доўгiрд (з 1833 г.) працаваў професарам логiкi і фiласофii Вiленскай духоўнай акадэміi. Трэба азначыць, Доўгiрд у Вiльнi займаўся не толькi выкладчыцкай, але і грамадскай дзейнасцю. У вiленскi перыяд ён быў прэфектам дваранскага пансiёна (1807—1809), капеланам Галоўнай духоўнай семiнарыi пры унiверсiтэце (1809—1812, 1816—1832), капеланам гiмназii (1812—1813). У 1822 г. А. Доўгiрд быў абраны членам-карэспандэнтам Варшаўскай акадэміi навук за навуковую працу «Логiка», а ў 1826 г. ён атрымаў ступень доктара тэалогii за дысертацыю «Аб цудах». Шырока вядома дабрачынная і мецэнатская дзейнасць Доўгiрда. Напрыклад, падчас руска-французскай вайны ён многа часу прысвяціў апякунству над раненымі і хворымi салдатамі. Прычым Доўгiрд не прыпыняў сваёй грамадскай дзейнасцi нават тады, калi Вiльня была акупавана войскам Напалеона. А сваю спадчыну — вялікую бiблiятэку, у якой было некалькi соцень тамоў каштоўных кнiг і мноства манускрыптаў, Доўгiрд ахвяраваў Духоўнай акадэміi. Свой жа родавы вялікі маёнтак Доўгiрд падараваў часткова пляменнiцы, а часткова аўгусцiнцам і бернардынцам для падтрымкi бедных. Доўгiрду належыць распрацоўка маральных прынцыпаў, якiя абапіраюцца на асветнiцкую этыку. Маралi трэба вучыць з дзяцiнства, лiчыць фiласоф. Асноўнай мэтай маралi з'яўляецца iмкненне чалавека да шчасця. Умовай маральнага дзеяння ён лiчыў адзiнства совесцi і ведаў. Маральны iмператыў быў сфармуляваны iм наступным чынам: «Заўсёды рабi так, каб не было сорамна аб'явіць усяму свету пра сваё дзеяннi і тыя матывы, якiя цябе на яго падштурхнулi» [2, с. 40]. Вышэйшым прынцыпам маралi Доўгiрд абвясцiў асабiстую адкрытасць свету. Анёл Доўгiрд пакiнуў пасля сябе значную фiласофскую спадчыну.

Лiтаратура

1. Очерки истории философской и социологической мысли Белоруссии (до 1917 г.). — Минск : Наука и техника, 1973. — 557 с.
2. *Jadacki, J. Slauni wilnianie Filzowe / J. Jadacki.* — Wilno : Wydawnictwo polskie w Wilni, 1994. — 202 s.